

ARNE LINDGREN:

Dekanat och synod i svenska kyrkan

Om det bildas ett dekanat i något svenskt stift är det inte fråga om en upprörelse inom kyrkan. Det är präster och lekmän i förening, som inte söker splittring utan fördjupning och förbättring. Kyrkoherde Arne Lindgren i Linköpings Johannelunds församling lägger i sin artikel fram sin personliga mening om varför dekanaten behövs. Kyrkan är inte kallad till att vara en kopia av samhället, säger han, men åt det hållet går utvecklingen.

Tidningsläsare och TV-tittare har på senare tid stött på ett par begrepp som klingar litet främmande i svenska öron: dekanat och synod. Orden är visserligen gamla, men de har inte någon kyrkorättslig innebörd eller belastning. Däri ligger deras förtjänster. Det finns alltså inte några kyrkorättsliga anspråk hos dem som använder termerna och man har stor frihet, när det gäller att fylla dem med innehåll. Givetvis kunde man i stället ha valt någon trivial förkortning, t ex BBFK med tanke på målsättningen att befrävar, förnya kyrkan. Vi upplever emellertid lätt sådana förkortningar som alltför talrika och svårtolkade, varför föreliggande alternativ känns riktigare.

En eller flera grupper inom ett kyrkligt stift utgör den mindre enhet som kallas dekanat. Dekanatets ordförande kallas dekan. Däri känner vi igen engelskans dean, som avser en präst med vanlig vigning men dessutom med uppdrag att ansvara för vissa funktioner. Vi kanske närmast kan jämföra med våra domprost, som ju är vanliga kyrkoherdar men som dessutom tas i anspråk för uppgifter i stifts- och kontraktssammanhang.

Dekanaten avses ingå i en större enhet benämnd synod, ett för hela landet gemensamt rådslag. Språkligt sett är detta ord hämtat från grekiskan "Syn" betyder gemensam. "Hodos (od)" betyder väg. "En gemensam väg att gå" blir behövlig i ett oklart och brydsamt läge, som präglas av att många känner sig överkörda och andra känner sig villrådiga, när de blivit varse, att de gamla vägarna lagts om. Vilsenhet och oro har spritt sig till svenska prästgårdar. Uppgivenhet och brist på hänförelse hotar många församlingar. Men tro nu inte, att

dekanatsrörelsen är någon exklusiv präströrelse. I Linköpings stift exempelvis utgörs endast 20% anslutna av präster. 80% är lekfolk med övervägande delen kvinnor.

Språkrör för staten

Bakgrunden är att svenska kyrkans status undan för undan har förändrats med den sekulariserade staten som förebild och mönster. Genom statlig lagstiftning har kyrkans biskopar "degraderats", så att de inte ens har rösträtt i kyrkomötet längre. Ludvig Jönsson betecknar dem som ledare utan befogenheter och något ligger i detta. Kyrkomötet, där den teologiska sakkunskapen haft det avgörande ordet, har förvandlats till en stor folkkongress. Svenska kyrkan har från och med i år satt den frihet på spel som tillhör en kyrkas väsen, friheten att i allt följa Kristus och hans ord.

Risken är nu överhängande, att kyrkan undan för undan förlorar sin egenart och blir ett lydigt språkrör för staten och sittande regim. Är demokrati modeord i samhället, ska kyrkan predika, att all makt utgår från folket, inte från Jesus, som enligt sitt ord försäkrar att Gud givit honom all makt i himmelen och på jorden. Nu ska alltså folkviljan vara högsta kyrkoinstans och ve den kyrkomedlem som begår misstaget att ifrågasätta ett majoritetsbeslut av vad slag det vara må!

Är jämlikhet slagordet för dagen, förväntas kyrkan predika detta med religiöst patos. Hon må inte envisas med att söka vara "salt i förruttnelsen" utan bör endast lojalt spegla och religiöst legitimera de strömningar, som råkar vara i ropet i tidens samhälle.

När nu inte kyrkan blev skild från den undan för undan – och med respektabla skäl – sekulariserade staten, framstår det alltså som angeläget att på andra upptänkliga vägar värna om hennes frihet och egenart. Man har hoppats, att biskoparna ska visa sig klarsynta nog att välkomna den nya rörelsen. I stället verkar det som om några av dem litat mera på de partipolitiker, som berövat dem deras ursprungliga ställning, än på den kyrkliga rörelse, som vill återge dem deras kyrkliga auktoritet.

Från biskopligt håll har man velat oroa sig för att anslutna präster kommer att ägna för mycket tid åt dekanat. Men två samlingar per år, några få timmar vardera, borde inte vara något att orda om, helst som dessa timmar ytterst är till för att inspirera till frimodigare tjänst i den församling man är satt att tjäna. Någon annan tjänst är det ju inte fråga om! Dekanaten verkar nämligen helt med församlingarna som ram. Där menigheten är samlad krig ordet och sakramenten, där är kyrkan i funktion enligt det ideal dekanat och synod har.

Splittrar dekanaten kyrkan?

Den uttalade oron för splittring måste få stå för deras räkning som uttalar den. Splittring torde behöva befaras endast i den mån biskopar och domkapitel räknar med att – kanske sedan de likt Pilatus fallit undan för en övermäktig opinion – behöva tillgripa den "lösning" som påven använde mot Martin Luther och hans meningsfränder: bannlysning och uteslutning. De dekanatsanslutna själva har i dekanatsbildandet sett den välkomna utvägen att kunna stanna kvar i kyr-

kan och verka för den enhet som även räknar med kristna i andra länder och samfund.

Det vore orättvist att stämpla dekanaten som ett kamouflerat embryo till en ny frikyrka. De går nämligen inte den väg som frikyrkorna gick på sin tid, när de bröt sig ur. Den splittrande faktorn var då, att man började anordna egna gudstjänster vid sidan om svenska kyrkans. Dekanaten däremot avser inte att anordna någon enda egen gudstjänst. Man hänvisar till de ordinarie församlingsgudstjänsterna, offentligen utlysta. Vill man samlas till en kyrkodag, går man till präst och kyrkoråd på den tilltänkta platsen och för fram sina önskemål. Det blir deras sak att stå för värdskapet. Sådant är inte splittring. – En annan sak är, att en förenings årsmötesförhandlingar och styrelsemöten inte brukar annonseras ut för allmänheten. I lokalpressen har det inte desto mindre blivit stora rubriker om hemlighetsmakeri, när dekanatsanslutna tillämpat dessa självklara regler inför konstituerande sammanträden.

Men blir det ändå inte en viss konkurrens mellan dekanat och stiftsorganisation, mellan synod och riksorganisation? Kanske man kan svara så som dekanen Christian Braw: "Dekanatens uppgift är att ta sig an de frågor, som de nuvarande organisationerna inte arbetar med. Dekanaten vill väckelse. När i kyrkohistorien utgick en väckelse från ett domkapitel? Dekanaten vill bönegemenskap. När arbetade ett stiftsting för bönegemenskap? Dekanaten vill kyrkans frihet. När arbetade en stiftsbyrå för kyrkans frihet?"

Kyrkomötets nya sammansättning etc

antyder ändrad kompetens. Den tunga teologiska sakkunskapen har fått träda tillbaka, för att folkviljan skall få det avgörande ordet. I synoden anser man fortfarande, att Kristi ord, tolkade i enlighet med den ordalydelse de har, skall äga avgörande betydelse för tro, beslut och praktiskt handlande. Beträffande kompetensen skulle man kunna säga, att synoden vill gå in, där kyrkomötet har gått ut.

Bakom synodens existens ligger alltså inte någon vilja att desavouera kyrkomöteskongressen som sådan. Däremot kan det bli ofrånkomligt att underkänna enstaka beslut, nämligen sådana som visar sig strida mot bibelns ord i månghundraårig kristen tolkning. Exempel på en sådan situation får vi, om kyrkomötet antar en ordning för "kyrklig vigsel av homosexuella" eller något liknande. Det kan inte hjälpas, att många kristna av ärlighetsskäl känner sig tvingade att hänföra kvinnoprästreformen till denna typ av beslut. Mera om den längre fram. En nästan 2000-årig tolkning väger mycket tungt. Det är väl ingen som vågar påstå, att vi förstår källan och urkunderna bättre, desto längre ifrån dem vi befinner oss. Knappast är det heller i närheten hos Kristus som dagens kontroversiella lärofrågor fötts. Snarare har de tillkommit genom tryck utifrån, från helt andra intressen än kyrkliga, nämligen samhällsekonomiska och politiska.

De allra flesta ärendena på kyrkokongressen och ända ned på församlingsplanet är emellertid av annan art, än att teologisk expertis skulle behöva rådfrågas. Det är viktigt, att de resurser, som vanliga kyrkomedlemmar, kunniga på en rad olika områden, utgör, tillvaratas med

största tacksamhet. Prästerna behöver visst inte vara med och rådfrågas i alla sammanhang.

Befria, bevara och förnya

Den korta och klara målsättningsparagrafen för ett dekanat lyder så:

Målsättningen för dekanatet är att i bön om den Helige Ande, efter Bibelns ord, på Svenska Kyrkans bekännelsesgrund, befria, bevara och förnya Svenska kyrkan som en levande och missionerande kristen Kyrka, som söker den enhet Herren bad om för att världen skall tro.

Vad innebär talet om att befria svenska kyrkan? Jo, mot den alltmer totalitära folkviljan står kyrkans korta bekännelse: "Jesus är Herre". Han är "Kyrios" (Herre) det ord som vårt kyrka kommer av. Han måste få vara Herre åtminstone i sin egen kyrka! Gör alla folk till lärjungar, som lär sig hålla allt vad jag har befallt, säger han. Det betyder att de förutsätts bli elever, som låter sig korrigeras till överensstämmelse med något som är en gång för alla fixerat, nämligen Jesu ord. Att inte den religiöst neutrala staten bejaktar sådana ord är helt i sin ordning. Men kyrkan måste få rätta sig efter dem. Hon är en internationell eller rättare sagt ekumenisk rörelse som skär tvärs ideologiernas värld.

Ska döpta, konfirmerade och engagerade kyrkokristna själva få ha hand om

kyrkans inre angelägenheter i samverkan med präster de mestadels själva röstat på i prästval? Eller ska kyrkan styras av "kollektivanslutna", som nominerats främst på grund av meriten att tillhöra ett samhällspolitiskt parti, i samverkan endast med sådana präster som innehar partibok eller bekant politisk färg samt dessutom efter att ha nominerats av sitt parti på valbar plats lyckats bli folkvalda? Detta är frågan.

Man har ifrågasatt kyrkoherdens självskrivnahet i kyrkorådet. Att genom lagstiftning manövrera bort prästerna (församlingens andliga ledare och herdar) ur församlingsledningen (kyrkorådet) innebär en lika radikal förändring, som om man skulle utesluta domare och jurister ur tingsrätten. Juristerna är till för att tolka och tillämpa lagen i samhället. Prästerna är till för att tolka och tillämpa bibelordet i kyrkan. Om våra domare skulle tillåtas få reellt inflytande endast i den mån de vore politiskt anslutna och valda, skulle rättsväsendets status i vårt land bli radikalt förändrat.

Så förändras episkopalkyrkan till något annat än episkopalkyrka, när dagens lagstiftningsideal får slå igenom. Prästerna byter roll. Från att ha varit församlingspräster, som rört sig bland sitt eget folk, får de nu inrätta sig som missionärer, där även kyrkorådet måste bli föremål för missionsinsatser. I det läget framstår synoden som det "missions-sällskap" som ger präst-missionärerna stöd i deras nya, utsatta läge samt ger känslan av samhörighet med Kristi allmänneliga kyrka. Biskoparna har tyvärr tappat sin kyrkliga trovärdighet i den mån de är tillsatta av en sekulariserad statsmakt och ställer upp som medlöpare

i nedmonteringen av kyrkan. Många har uppenbarligen blivit tillsatta under medvetet avståndstagande från kyrkligt sett mera rakryggade kandidater.

Lagfäst infiltrering

Kyrkan är förvisso något mer än en nykterhetsrörelse, precis som religion är något mer än ideologi. Men låt oss likväl för ett ögonblick jämföra kyrkan i Sverige med en nykterhetsförening. Tänk dig, att staten går in med lagstiftning och fastslår, att i en nykterhetsförenings styrelse ska sådana medborgare kunna ingå som inte avlagt nykterhetslöfte, politiker som både kan och vill använda föreningens resurser för helt andra syften än de ursprungliga, tex för främjande av en vid-synt och tolerant inställning till alkohol-konsumtion.

På liknande sätt bereds icke döpta, icke konfirmerade, icke gudstjänstaktiva medborgare möjlighet att inta tex de platser som kyrkans biskopar tidigare hade som självskrivna, fullvärdiga ledamöter i kyrkomötet. "Icke-kristna" partipolitiker kan använda både kyrkans namn och apparat för andra, rentav motsatta intressen än kyrkans.

Låt mig i förbigående ge ett exempel på vad jag menar med partipolitikers missbruk av kyrkoapparaten. I den annexförsamling i Bergslagen där jag tjänstgjorde i slutet av 60-talet fick vi gehör för en omfattande verksamhet bland ungdom i åldrarna 4-20 år. Vi kunde glädja oss åt bortåt 200 besök per vecka i körerna och ungdomsgrupperna i en församling på 1255 invånare! Den partigrupp som hade majoritet i pastoratets kyrkoråd beslöt emellertid att non-

chalera vår verksamhet och satsade i stället på begravningsväsendet. Sålunda höll sig pastoratet med egen begravningsbil och chaufför för fria liktransporter över hela landet - andra extravaganser att förtiga. Det är lika befängt som om sjukvården skulle satsa på obduktioner men nonchalera behovet av operationer. Så kan alltså ansvariga handskas med kyrkans resurser! Och de får förnyat förtroende. I den situationen frestas man att begära hjälp hos Svenska kyrkans mission och utlysa området som missionsområde.

Men vi representerar ju kyrkan, menar politikerna. Om något tidigare inte har stått i samklang med kyrkans intressen, så blir det ju kyrkans intresse i och med att vi politiker lyckas få majoritet för det och röstar igenom det! Stick i stäv mot detta står Kristi kyrka och Kristi befallningar och hans oförändrade anspråk på att vara Herre med suverän bestämmanderätt över vad som är hans kyrkas uppgift och väg. När präster i enlighet med sitt prästlöfte fullgör sitt uppdrag att i alla sammanhang hävda Kristi herravälde, då utmålas de som makthungliga förespråkare för prästväldet. Förklaringen kan möjligen ligga i att det förvisso har funnits prelater som missbrukat sitt ämbete och hävdat sitt eget jag i stället för att tjäna Kristus. Förklaringen kan också ligga i alla människors medfödda lust att trotsa Gud och vägra att böja sig för Jesu gudomliga anspråk.

Ömsint attityd till sökare

Svenska kyrkan har blivit unik bland världens kyrkor däri att kyrkotillhörigheten inte längre förutsätter dop. När

dekanatsfolket ivrar för en rättelse av dessa missförhållanden – även i ekumenikens intresse – innebär det på intet sätt att man önskar utesluta den halva miljonen odöpta medlemmar från kyrklig gemenskap. Det borde vara möjligt att utan retroaktivitet från ett visst datum införa dopet som inträdeshandling. Ingen utesluts, men kollektivanslutandet upphör från detta datum.

Dekanatspräster har så vitt jag vet en sakramental syn på dopet. Det kanske låter avskräckande trångt, men vad innebär det i verkligheten? Jo, övertygelsen att det i dopet sker något reellt med det barn som döps, alldeles oberoende av föräldrarnas inställning. Detta utesluter varje form av förhör med föräldrarna som förutsättning för att tillmötesgå deras önskemål om dop av deras barn. Att man däremot genom dopsamtal söker upprätta en god relation till familjen och vill lämna information om dopets innebörd är en annan sak. Därigenom brukar föräldrarna känna sig ännu mer accepterade och hemmastadda, öppna för framtida kristen fostran.

Man kan tryggt utgå från att dekanatspräster är odelat tillmötesgående och positiva till sökande människor och sådana som inte hunnit så långt på trons väg och som kanske inte betraktar sig själva som troende. Det märks även beträffande övriga kyrkliga handlingar. Personligen skulle jag sålunda inte kunna ifrågasätta kyrklig begravning av någon som utträtt ur kyrkan, om sådan begravning önskas av de anhöriga och man bara inte kommer i konflikt med den dödes vilja och intentioner. I de fall då hänsynen till den dödes integritet utesluter möjligheten av kristen begravnings-

gudstjänst, ställer jag gärna upp i kyrkan och svarar för en sorge- eller minneshögtid av annat slag med de anhöriga.

Om dekanatens tillkomst överhuvud kommer att märkas allmänt, så torde det bli på grund av enbart positiva inslag i församlingslivet. De kyrkvana blir inspirerade till att mer spontant ta sig an nykomlingar och skapa hemkänsla för alla i kyrkan. Större medvetenhet hos vanligt kyrkfolk eftersträvas liksom flera inslag av lekmannainsatser både vid gudstjänsten och i den övriga församlingsverksamheten. Det är angeläget för synoden att inspirera människor att ta ansvar i kyrkokommunala och politiska organ, att där kämpa för kyrkans frihet – och att stödja dem så att de orkar stå i den kampen.

Biskopen och prästerna

Personligen har jag fått frågan: Träder dekanen i någon mån i biskopens ställe, när det gäller prästernas själavård? Mitt svar måste bli ganska personligt. Det jag här säger, säger jag inte för att anklaga någon utan för att peka på det kännbara behovet av bättre vägar.

Jag känner inte till någon präst som har sin biskop som biktfar. Därmed inte sagt, att inte sådant förekommer. Under de två decennier jag varit präst, har det dock aldrig föresvävat mig att för egen del kontakta biskopen som personlig själasörjare.

Min första biskop var känd för att aldrig besvara brev. Under den ynka halvtimme han hade telefontid, var telefonen blockerad, varför man snart gav upp alla försök att nå honom den vägen. Under långa tider lämnade han sina 236 präster

för att fullgöra specialuppdrag i Rom. Den som känner till hur mycket tid verklig själavård kräver, inser, att en biskop, även om han inte gjorde annat, inte skulle hinna själavårda ens en fjärdedel av sina präster.

Min andra biskop bad jag per brev om hjälp i några känsliga frågor av konfidentiell natur. I första ärendet vände jag mig efter en årslång väntan till andra. Också i andra fallet förvånades jag över att svaret aldrig kom. Jo, sent om sider kom det, men – hör och häpna – inte från biskopen utan från domkapitlets jurister. Stiftssekreteraren bad närmast om en förklaring. Jag såg plötsligt framför mig biskoplig själavård via tingsrätten. Som väl var, hade jag inte tagit upp något för mig själv graverande. Men även om en präst skulle ha tom kriminella belastningar, borde hans biskop inte ens för en sekund tänka sig möjligheten att koppla in världslig domstol i sin själavård. Att så skett (Hallingebergsfallet) har säkert skadat den biskopliga själavårdens rykte i hela svenska kyrkan.

Den tredje biskopen under min prästtid söker själavårda sina präster genom cirkulärskrivelser som han samtidigt skickar att läsas upp i kyrkoråden – även när det handlar om och han går till rätta med prästers personliga ställningstaganden. Han brännmärker dem inte bara inför deras kollegor utan även inför stiftets kyrkorådsledamöter, som mestadels inte är insatta i vad saken gäller. Att detta också valsar runt i pressen gör inte saken bättre. Detta liknar mer ett politiskt utspel än själavård från den som är satt att vara "pastor pastorum", herdar nas herde. I varje fall kan man inte genom sådana metoder vinna sina prästers

förtroende. Inte minst präster väljer själavårdare med stor omsorg och personlig varsamhet.

En biskop av i dag fungerar emellertid mera som administratör än själasörjare. Den viktiga personaladministrativa sidan sköts kanske med vänster hand eller av någon kanslist. Det får mer än en gång ödesdigra följder. Utan personkännedom paras personer ihop som inte har förutsättningar att samarbeta. Förhoppningsvis kan dekanatens ledare genom underhandling med biskopen få bidra till att rätta till de svåraste misstagen. Inte i konkurrens med biskopen utan givetvis i samarbete med honom måste dekanatet arbeta i sådana frågor.

Många präster är alltså i behov av en känsligare typ av själavård och en personalvård på ett annat plan än den nu vanligaste biskopliga. Om dekanaten kan bidra med detta, har vår kyrka fått en tillgång som man nu saknar i alltför måga stift.

Kvinnliga präster

Frågan om kvinnliga präster har såsom en sekundär fråga knappast behandlats alls i samband med dekanatens tillkomst. Eftersom det primärt ligger i dekanatens intresse att värna om friheten och möjligheten att följa sin på bibeln grundade övertygelse, kan man gissa, att dekanaten kommer att anlitas av enskilda helt vanliga kyrkomedlemmar och andra anställda än präster till hjälp att finna utvägar, där läget lokalt uppfattas som låst och hopplöst. Också i sådana fall blir det aktuellt att vända sig till biskopen för att få hans hjälp, så långt biskopen är villig att ställa upp med hänsyn till sin ömtåliga relation till folkopinionen.

Kvinnoprästfrågan uppfattas av folk i allmänhet som en jämlikhetsfråga. Men ur kyrkans perspektiv – vilken syn man än har – är detta att få tjäna som präst inte en rättighet som kan jämföras med alla medborgares rättigheter i samhället. Ingen människa kan kräva att bli präst. Bara Gud kan bestämma villkoren för det. Detta är alla kristna ense om. Somliga bibelläsare kan inte värja sig för intrycket, att Gud velat göra en arbetsfördelning mellan kvinna och man i en konsekvent helhetssyn på familj och kyrka. De måste få göra allvar av sin vilja och föresats att följa Guds anvisningar i allt – till dess att någon eventuellt kan övertyga dem om att de läst sin bibel fel.

När dekanaten värnar om kyrkans och den enskildes frihet att följa sin bibliska övertygelse, är det inte för att nedvärdera eller söka tysta majoritetens eller folkviljans åsikter. Men dessa åsikter måste nöja sig med att dominera samhällets lagstiftning i stort. I nykterhetsföreningen eller i kyrkan bör de inte få avgörandet, för då har staten blivit totalitär, då har demokratin blivit "demokraturl". Om folkviljan ropar om Jesus: "Korsfäst!", så måste kyrkan få ropa "Jag hyllar dig, Jesus!" – med risk för att bli korsfäst med honom. – Då fungerar kyrkan ungefär som i Polen. Endast som Kristus-trogen och Kristus-bekännare är hon värd namnet kyrka.

Sikten klarnar så småningom

Kyrkfolk och kristna som lever i sådana församlingar, där allt ännu fungerar så att Guds ord och Kristi herravälde är det avgörande, känner kanske inte någon omedelbar kallelse att ansluta sig till nå-

got dekanat. Vi har fortfarande överlag många goda företrädare för kyrkligt liv och arbete invalda i kyrkans organ nedifrån församlingsplanet och ända upp. De allra flesta är inte bara döpta och konfirmerade. De vill även i själ och hjärta främja Guds rike ibland oss. Jag är övertygad om att de kommer att få känna synodfolkets medvetna stöd och varma förböner. Samverkan med alla goda krafter ligger klart innesluten i begreppet synod.

Men ett personligt närmande till dekanat och synod kommer nog att mogna fram hos många, när de får erfara, hur kyrkan blir alltmer toppstyrd av en stat, som påstår sig vara religiöst neutral men som är i full färd att steg för steg nedmontera kyrkan.

Det kommer ganska snart att visa sig, att folkviljan inte är i behov av dubbelrepresentation. Varför skulle man ha kyrkofullmäktige, när man har kommunfullmäktige, valda av samma partier? Varför skulle man ha kyrkoråd, när man har kommunstyrelse med nämnder? Sedan kyrkoapparaten sekulariserats, finns det verkligen ingen anledning att ha dubbelorganisation.

Synodens väg är den motsatta. Där är man fast övertygad om att kyrkan är kallad att vara något annat än en kopia av samhället. Där tror man ännu, att svenska kyrkan ska kunna räddas som kristen kyrka. Låt mig få avsluta med ännu ett citat från dekanen Christian Braw:

"Dekanaten är ett uttryck för kärleken till svenska kyrkan. Hon är vårt hem, vår mor, i all sin skröplighet. Vi överger henne inte. Vi tror på henne, vi tror att hon är Guds kyrka i vårt land, vi tror att hon är en del av den ena, heliga, allmän-

neliga Kyrkan. Vi ser hennes svagheter, inte i triumf, men i sorg. Vi behöver inte dölja något för oss. Men vi tror på hennes framtid för Jesu löftes skull. Och när vi talar om svenska kyrkan, då menar vi inte kyrkomöte och domkapitel, utan vi

menar den nattvardsfirande församlingen i hela vårt land, församlingen samlad kring Kristus. Det är henne vi älskar. Sara Lidman har sagt: Man måste besjunga det som skall försvaras.''